

Т. М. Шчур

СІСТЭМА СЛОВАЎТВАРАЛЬНЫХ ТЫПАЎ І МАДЭЛЕЙ У ЛЕКСІКА-СЕМАНТЫЧНЫМ РАЗРАДЗЕ КАТАЙКОНІМАЎ

У апошнія дзесяцігоддзе ў айчыннай лінгвістыцы з'явіліся працы, у якіх апісваюцца семантычныя і дэрывацыйныя асаблівасці асабовых адтапанімічных намінацый, іх словаўтваральныя тыпы і мадэлі. Аналіз такіх прац сведчыць аб розным тэарэтычным і практычным падыходзе да апісання словаўтваральнай сістэмы адтапанімічных асабовых намінацый.

Лінгвістычны тэрмін “словаўтваральны тып” упершыню сустракаецца ў В. Н. Троіцкага [1, 304], які, аналізуючы асноўныя прынцыпы словаўтварэння, гаворыць аб неабходнасці выдзяляць словаўтваральныя тыпы ў межах аднаго і таго ж спосабу словаўтварэння. Аднак паняцце “словаўтваральны тып” В. Н. Троіцкім не вызначаецца. Няма магчымасці ўстанавіць яго змест з прыведзенага ім фактычнага матэрыялу, так як у працы вытворныя лексемы не зведзены ў словаўтваральныя тыпы, а размяжоўваюцца па спосабах словаўтварэння.

В. У. Вінаградаў тэарэтычна і практычна звяртаецца да пытання аб словаўтваральным тыпе. Разглядаючы асаблівасці словаўтварэння назоўнікаў са значэннем асобы, ён у адзін словаўтваральны тып аб'ядноўвае словы з аднолькавымі або вельмі блізкімі структурна-семантычнымі планамі. Між іншым, сустракаюцца выпадкі непаслядоўнага падыходу да практыкі аб'яднання слоў у адзін словаўтваральны тып, у прыватнасці,

не засяроджаецца ўвага на катэгарыяльным адзінстве ўтваральных асноў слоў аднаго і таго ж словаўтваральнага тыпу [2, 135]. Катэгарыяльная агульнасць у сістэме ўтваральных асноў, адзінства значэнняў вытворных слоў і адзін утваральны афікс паслядоўна становяцца асновай выдзялення словаўтваральных тыпаў у “Беларускай граматыцы” [3, 44].

Названыя палажэнні Е. А. Земская лічыць вызначальнымі словаўтваральнага тыпу, калі гаворыць аб ім, як аб схеме (формуле) пабудовы вытворных слоў, якія характарызуюцца агульнасцю трох элементаў: 1) часціны мовы ўтваральнай асновы, 2) семантычных узаемаадносін паміж вытворнымі і ўтваральнымі, 3) фармальных суадносін паміж вытворнымі і ўтваральнымі, а іменна: агульнасцю спосабу словаўтварэння, а для афіксальных спосабаў тоеснасцю афікса [4, 182–184].

Блізкім з’яўляецца вызначэнне словаўтваральнага тыпу ў працы В. В. Лапаціна, І. С. Улуханава [5; 6], якія ў якасці асноўнай адзінкі словаўтварэння выдзяляюць словаўтваральны тып, які вычляняецца ў межах словаўтваральнай катэгорыі і акрэсліваецца агульнасцю трох элементаў: 1) адзінствам анамастычнай структуры (адзінствам цэласнага структурнага значэння і адзінствам узаемаадносін састаўных частак гэтай структуры); 2) адзінствам лексіка-граматычнага характару словаўтваральнай асновы; 3) агульнасцю фарманта (ва ўсіх часцінах мовы).

Гэтага пункту гледжання прытрымліваецца большасць лінгвістаў, якія ўлічваюць і план выражэння, і план зместу мовы. На аснове сказанага, услед за Л. М. Шакуном [7] пад словаўтваральным тыпам мы прызнаём схему пабудовы семантычна блізкіх вытворных слоў, якія характарызуюцца катэгарыяльным адзінствам утваральнай асновы і адзінствам дэрывацыйнага афікса.

Няма адзінства поглядаў і ў разуменні словаўтваральнай мадэлі. Адны лінгвісты разглядаюць мадэль як самастойную адзінку ў сістэме словаўтварэння і зводзяць яе да словаўтваральнага тыпу.

Другія лічаць, што ў мадэлі рэалізуюцца канкрэтныя марфаналагічныя разнавіднасці ў адным і тым жа словаўтваральным тыпе. У прыватнасці, Е. А. Земская выдзяляе наступныя мадэлі ў словаўтваральнай сістэме сучаснай рускай літаратурнай мовы: а) з чаргаваннем фанем на мяжы морфаў і без яго / Рига – рижанин, рижский, таганрожец – Таганрог; б) пры дапамозе інтэрфіксаў і без іх: амерыканец – Америка, орловец – Орел, ленинградец – Ленинград; в) з усячэннем асновы і без яго: тбилисец – Тбилиси, сухумец – Сухуми, жмеринцы – Жмеринка; г) з накладаннем морфаў і без яго: архангельский – Архангельск, свердловский – Свердловск [4, 12]. Такія ж мадэлі характэрны, у асноўным, і для словаўтваральнай сістэмы сучаснай беларускай мовы, што абумоўлена агульнай заканамернасцю развіцця роднасных усходнеславянскіх моў. Услед за Е. А. Земскай і Л. М. Шакуном словаўтваральную мадэль будзем разглядаць як рэалізацыю

марфаналагічнай разнавіднасці ў межах аднаго і таго ж словаўтваральнага тыпу [7].

Выдзяленне мадэлей у адным і тым жа словаўтваральным тыпе абумоўлена неабходнасцю паўней выявіць заканамернасці ўтварэння вытворных слоў, што асабліва важна для практыкі сучаснай словатворчасці.

Разглядаючы словаўтваральную сістэму лексіка-семантычнага разраду катайконімаў, паспрабуем не толькі выявіць і апісаць словаўтваральныя тыпы і мадэлі, але і паказаць іх прадуктыўнасць, рэгулярнасць, здольнасць утвараць новыя словы. Пры гэтым будзем кіравацца прынятымі намі раней вызначэннямі словаўтваральнага тыпу і словаўтваральнай мадэлі.

Аналіз фактычнага матэрыялу паказвае, што пры словаўтварэнні назваў жыхароў Гомельшчыны прымяняюцца розныя спосабы: сінтаксічны, марфалага-сінтаксічны і марфалагічны. Выбар кожнага з названых спосабаў абумоўлены пэўнай сітуацыяй, моўным стылем. Асабліва гэта датычыць адтапанімічных назоўнікаў мужчынскага полу, якія ўтвораны ад аднаслоўных тапонімаў-назоўнікаў мужчынскага полу, так як яны, як і прыметнікі, а таксама састаўныя тапонімы, маюць адно і тое ж семантычнае і словаўтваральнае значэнне, параўн.: бярозавец – п. Бяроза, дубровенец – в. Дуброўнае, слабаджанін – в. Другая Слабодка, краснаселец – в. Краснае Селішча, вятчынец і руднік – в. Вятчынская Рудня.

На даследаванай тэрыторыі намі выяўлена 2234 намінацыі асоб мужчынскага полу, якія ўтвораны ад тапонімаў-назоўнікаў. Спецыяльных дэрывацыйных суфіксаў для такіх намінацый у сучаснай беларускай мове не існуе, таму ў якасці ўтваральных выкарыстоўваюцца суфіксы, якія з’яўляюцца агульнымі і для намінацый іншых лексіка-семантычных разрадаў, параўн.: нахавец – в. Нахаў, падлукавец – в. Падлукі, сапрычанін – в. Сапрыкі і армеец, мічурынец, прафкомавец.

У якасці суфіксаў-мадыфікатараў выступаюць: -ец/-ац, -авец/-явец, -овец/-ёвец, -евец, -анец/-янец, -енец, -інец/-ынец, -анін/-янін, -чанін, -чанец, -аўчанін, -лянін, -лянец, -нянін, -ук/-юк, -чук, -ік, -ак/-як, -няк, -ік, -нік, -авік, -іч, -ун, -арац, -ар, якія рэалізуюцца ў канкрэтных словаўтваральных мадэлях у залежнасці ад марфаналагічных асаблівасцей утваральнай асновы – тапонімаў у форме адзіночнага ліку мужчынскага, жаночага, ніякага роду і множнага ліку.

Словаўтваральны тып з суфіксам -ец/-ац характарызуецца найбольшай прадуктыўнасцю, ён аб’ядноўвае вялікую групу асабовых намінацый, якія структурна і семантычна суадносяцца з назвамі:

а) гарадоў і гарадскіх пасёлкаў: брагінец – Брагін, жлобінец – Жлобін, жыткавец – Жыткавічы, мазырац – Мазыр; камарынец – Камарын, лоевец – Лоеў, туравец – Тураў;

б) вёсак і пасёлкаў: азяранец – Азяраны, асінавец – Асінаўка, залазец – Залаззе, збровец – Збароў; грабавец – Грабава, дзятлавец – Дзятлаўшчына;

в) геаграфічных, прамысловых і культурных аб'ектаў: берзаводзец, вуганец, забродзец, манастырац, прыгарадзец, шкловодзец.

Суфікс *-ец/-ац*, які выкарыстоўваецца ў дэрывацыйнай сістэме названага словаўтваральнага тыпу, полісемантычны ў сучаснай беларускай мове: акрамя адтапанімічных асабовых намінацый ён афармляе словы, якія абазначаюць асоб мужчынскага полу па нацыянальнасці, прыналежнасці да якой-небудзь арганізацыі, установы, па роду заняткаў, агульнай дзейнасці і г. д., параўн.: каўказец, кубанец, суданец, мічурынец, баец, купец, шчаслівец [3, 98–136].

Словаўтваральны суфікс *-ец/-ац* актыўна ўдзельнічае пры ўтварэнні новых вытворных са значэннем 'жыхар той або іншай мясцовасці': баравічац – в. Баравічы (да 30 ліпеня 1964 г. Гразліва), палесец – в. Палессе (да 20 красавіка 1939 г. Кабыльшчына), чкалавец – в. Чкалава (да 20 красавіка 1939 г. Жаробнае).

Фактычны матэрыял сведчыць аб тым, што практычна ад кожнага новага тапоніма ўтвараюцца аднакаранёвыя асабовыя намінацыі. Характэрна, што ад адной і той жа геаграфічнай назвы ў розных рэгіёнах (вёскі Навасёлкі ў Калінкавіцкім, Кармянскім, Рагачоўскім, Хойніцкім раёнах) бытуюць аднолькавыя асабовыя намінацыі: напасёлцы, напасэлец, напасёлка. Як вядома, магчымасць папаўняць рад слоў новымі ўтварэннямі аднаго і таго ж словаўтваральнага тыпу вызначае яго рэгулярнасць, у тым ліку і пры выкарыстанні дэрывацыйнага суфікса.

Вытворныя з суфіксам *-ец/-ац*, утвораныя ад тапонімаў мужчынскага роду па наступных словаўтваральных мадэлях:

'Аснова тапонімаў на *-оў/-аў, -еў,-ёў + -ец/-ац*': камановец – в. Каманоў, нежыхавец – в. Нежыхаў, манеевец – в. Манееў, бялёвец – в. Бялёў. Прааналізавана 146 асабовых намінацый з суфіксам *-ец/-ац*, якія ўтвораны па гэтай словаўтваральнай мадэлі. За выключэннем адзінкавых выпадкаў, ён далучаецца да поўнай асновы тапоніма: баркавец – в. Боркаў, востравец – в. Востраў, грабавец – в. Грабаў, дзедлавец – в. Дзедлаў. Пры гэтым адбываецца чаргаванне фанем: *ў-в*: гарошкавец – в. Гарошкаў, гіровец – в. Гіроў, пятровец – в. Пятроў, чэрневец – в. Чэрнеў.

Аднакаранёвыя адтапанімічныя намінацыі мужчынскага полу і тапонімы звычайна маюць адну і тую ж акцэнталагічную мадэль: месца націску ў іх супадае: мінькавец – в. Мінькаў, ніжавец – в. Ніжаў, камановец – в. Каманоў, рыславец – в. Рыслаў.

Актыўна выкарыстоўваецца суфікс *-ец/-ац* таксама пры ўтварэнні катэйконімаў па мадэлі: 'аснова тапонімаў на *-ін/-ын + -ец/-ац*': кіцінец – в. Кіцін, радуцінец – п. Радуцін, сыцінец – в. Сыцін, стрэшынец – в. Стрэшын, шчадрынец – в. Шчадрын.

Як і папярэдня, гэтая словаўтваральная мадэль з'яўляецца прадуктыўнай (каля 100 вытворных). Адтапанімічныя асабовыя намінацыі,

утвораныя па гэтай словаўтваральнай мадэлі, шырока вядомы на ўсёй тэрыторыі Гомельшчыны: напрыклад, намінацыя каралінец (п. Каралін) вядома ў Гомельскім, Ельскім і Хойніцкім раёнах.

Суфікс *-ец/-ац* далучаецца толькі да поўнай утваральнай асновы: калоцінец – п. Калоцін, красінец – п. Красін, любавінец – в. Любавін, пянчынец – в. Пянчын.

Значную групу вытворных ў сістэме словаўтваральнага тыпу складаюць намінацыі, якія ўзыходзяць да мадэлі: ‘усечаная аснова на *-ск + -ец/-ац*’: дняпровец – п. Дняпроўск, драгунец – в. Драгунск, кучынец – п. Кучынск, казанец – в. Казанск. Пры ўтварэнні такіх катайконімаў адбываецца ўсячэнне ўтваральнай асновы: альбінец – в. Альбінск, арленец – п. Арленск, іволец – в. Івольск, луначарац – п. Луначарск.

Намінацыі асоб мужчынскага полу на *-ец/-ац*, утвораныя па названай словаўтваральнай мадэлі, з’яўляюцца прадуктыўнымі і рэгулярнымі (зафіксавана 55 такіх адзінак): іх папаўненне адбываецца ў асноўным за кошт перайменавання населеных пунктаў: дзяржынец – в. Дзяржынск (да 1939 г. Святоцк), першамаец – в. Першамайск (да 1931 г. – вёскі Засунне, Кабылева).

Асабовыя намінацыі з суфіксам *-ец/-ац* ад утваральнай асновы на *-ск* шырокаўжывальныя на Гомельшчыне, аб чым сведчыць характар іх функцыянавання: першамаец, первамаец – вёскі Першамайск вядомы ў Буда-Кашалёўскім, Жлобінскім, Лельчыцкім, Лоеўскім, Рэчыцкім, Хойніцкім і Чачэрскім раёнах.

Характэрна, што ад 22 назваў населеных пунктаў на *-ск* катайконімы мужчынскага полу з суфіксам *-ец/-ац* не ўтвараюцца. Так, ад тапонімаў Грабск, Вольск, Лобск, Майск, Райск, Славінск і інш. не выяўлены намінацыі на *-ец/-ац* тыпу *грабец, волец, лобец*. Ад іх вядомы назвы з іншымі суфіксамі. Абмежаванні ўтварэнняў з суфіксам *-ец/-ац* ад такіх тапонімаў тлумачацца фанетычнай непаўнотай патэнцыяльна “магчымай” намінацыі.

Пэўныя абмежаванні мае і словаўтваральная мадэль ‘аснова тапонімаў і асоба мужчынскага полу на *-ец/-ац*’: дабраволец – в. Дабраволец, перасяцінец – в. Перасяцінец, трасцянец – в. Трасцянец, званец – в. Званец. Тлумачыцца гэта наяўнасцю ў самім тапоніме суфікса *-ец/-ац*, паўтарэнне якога прывяло б да непажаданай аманіміі формаў, якія абцяжарваюць камунікабельнасць мовы і патрабуюць дадатковага кантэксту. Выяўлены такія асабовыя намінацыі з іншымі суфіксамі або толькі ў множным ліку, а таксама прыметнікі, якія ўжываюцца ў народна-гутарковым стылі, іншы раз са зменай месца націску: лехавец – в. Ляхавічы, ужынец – в. Ужынец.

Словаўтваральная мадэль ‘аснова тапонімаў на мяккі зычны + *-ец/-ац*’ аб’ядноўвае намінацыі на *-ль, -нь*: антопалец – в. Антопаль, горвалец – в. Горваль, завужалец – в. Завужаль, чэрвенец – в. Чэрвень, церабенец –

в. Церабень, ясенец – в. Ясень. Большасць такіх геаграфічных назваў, як зазначае В. П. Лемцюгова, жыхары Гомельшчыны ўспрымаюць у форме жаночага роду, а да мужчынскага адносяць толькі тыя, якія маюць суадносіны з мужчынскім граматычным родам называемага аб'екта [8, 84–111].

Суфікс *-ец* далучаецца ў гэтай словаўтваральнай мадэлі да поўнай асновы тапоніма: камянец – в. Камень, кокалец – в. Кокаль, ясенец – в. Ясмень.

Катайконімы мужчынскага полу, утвораныя па названай мадэлі, з'яўляюцца прадуктыўнымі і рэгулярнымі. Практычна ва ўсіх раёнах Гомельшчыны выяўлены такія вытворныя намінацыі.

Прадуктыўнай выступае таксама мадэль 'аснова тапонімаў на зацвярдзелы зычны + *-ац*': бердыжац – в. Бердыж, жаліборац – в. Жалібор, камунарац – в. Камунар. Такія асабовыя намінацыі шырока вядомы на Гомельшчыне. Яны з'яўляюцца характэрнымі для сучаснай беларускай літаратурнай і народна-гутарковай мовы.

Катайконімы мужчынскага полу, утвораныя ад тапонімаў жаночага роду

Найбольшая колькасць адтапанімічных асабовых намінацый мужчынскага полу ўтворана ад тапонімаў жаночага роду па мадэлі 'аснова тапонімаў на *-г/а/*, *-к/а/*, *-х/а/* + *-ец/-ац*': акулінец – в. Акулінка, антонавец – в. Антонаўка, тварычавец – в. Тварычаўка.

Пры ўтварэнні катайконімаў мужчынскага полу па названай мадэлі, суфікс далучаецца да ўсечанай асновы на *-к/а/*, да поўнай – на *-г/а/*, *-х/а/*: давыдавец – в. Давыдаўка, гаравасец – в. Гаравыха, радужац – в. Радуга. Пры гэтым на марфемным шве ўтваральнай асновы і суфікса вытворнай адбываецца чаргаванне зычных фанем.

У сістэме разглядаемага словаўтваральнага тыпу прадуктыўнай таксама выступае мадэль 'аснова тапонімаў на *-нь*, *-ня*, *-ля* + *-ец/-ац*': свержанец – в. Свержань, чамярэнец – в. Чамярня, мерабелец – в. Мерабеля. Адтапанімічныя асабовыя намінацыі названай структуры тыповыя для сучаснай беларускай мовы.

Мадэль 'аснова тапонімаў на цвёрды зычны + *-ец/-ац*' аб'ядноўвае намінацыі, якія аформлены непасрэдным далучэннем суфікса да поўнай утваральнай асновы са змякчэннем зычнага, які папярэднічае суфіксу: беразінец – в. Беразіна, варонінец – в. Вароніна.

'Аснова тапонімаў на *-шчын/а/* + *-ец/-ац*' – словаўтваральная мадэль, вытворныя якой утвораны пры дапамозе дэрывацыйнага суфікса *-ец* ад усечанай асновы тапоніма: дубровец – в. Дуброўшчына, дзятлавец – в. Дзятлаўшчына, норкавец – в. Норкаўшчына.

Невялікая колькасць катайконімаў, утвораныя па мадэлі 'аснова тапоніма на *-іца* + *-ец*' – вынік абмежаванага складу тапонімаў на *-іца*,

а таксама магчымасць замены суфікса -ец сінанімічнымі суфіксамі: курганец – в. Курганіца, глінец і глінічанец – в. Глініца.

Вытворныя з суфіксам -ец/-ац ад тапонімаў ніякага роду

Самая прадуктыўная ў гэтай групе слоў мадэль ‘аснова тапонімаў на -ава/-ова, -ева + -ец/-ац’. На тэрыторыі Гомельшчыны намі зафіксавана 70 такіх вытворных. Суфікс -ец далучаецца да поўнай асновы тапоніма: гадзічавец – в. Гадзічава, куляшовец – в. Куляшова, радзеевец – в. Радзеева, салаўёвец – в. Салаўёва.

Разглядаемая словаўтваральная мадэль з’яўляецца рэгулярнай: яна паслядоўна папаўняе свой склад за кошт новых лексічных утварэнняў у сувязі з перайменаваннем таго або іншага населенага пункта: кавалёвец – в. Кавалёва (да 1932 г. Антонова), ніканавец – в. Ніканава (да 1965 г. Рылавічы), чкалавец – в. Чкалава (да 1939 г. Жаробнае).

Рэгулярнай і прадуктыўнай выступае таксама мадэль ‘аснова тапонімаў на мяккі зычны + -ец/-ац’: залазец – в. Залаззе, зазерац – в. Заазер’е, стараселец – в. Стараселле. Ад перайменаваных населеных пунктаў узніклі і новыя аднакаранёвыя катайконімы, краснаселец – в. Краснаселле (раней Рачкі).

Словаўтваральная мадэль ‘аснова тапонімаў на -іна, -іно, -но + -ец/-ац’, як і папярэдняя з’яўляецца прадуктыўнай і рэгулярнай: намі выяўлена каля 50 катайконімаў, якія дэрывацыйна суаднесены з тапонімамі на -іна, -іно, -но, у тым ліку 9 ад перайменаваных вёсак тыпу грачыхінец – в. Грачыхіна (да 2 чэрвеня 1977 г. Багуславец), ленінец – в. Леніна (да 25 кастрычніка 1922 г. Папоўка), хлявенец – в. Хляўно.

Катайконімы з суфіксам -ец/-ац, утвораныя ад тапонімаў множнага ліку

Словаўтваральная мадэль ‘аснова тапонімаў на -овічы/-евічы, -авічы, -эвічы, -ічы + -ец/-ац’ з’яўляецца прадуктыўнай. На Гомельшчыне намі зафіксавана 125 тапонімаў множнага ліку, ад якіх утворана 130 асабовых намінацый з суфіксам -ец/-ац. Для гэтай мадэлі характэрным з’яўляецца тое, што суфікс далучаецца толькі да ўсечанай асновы тапоніма: махнавец – в. Махнавічы, ходасавец – в. Ходасавічы, цімашовец – в. Цімашэвічы, балажовец – в. Балажэвічы. У некаторых адтапанімічных асабовых назвах этымалагічнае э ў закрытых складах пад націскам пераходзіць у о: губаровец – в. Губарэвічы. Такія назвы распаўсюджаны ў народна-гутарковай мове на Мазыршчыне.

Да ўсечанай асновы далучаецца суфікс -ец/-ац у мадэлі ‘аснова тапонімаў на -к/і/, -ц/ы/ + -ец/-ац’: вішанец – в. Вішанькі, козенец – в. Козенкі, казялужац – в. Казялужцы.

Прадуктыўнымі і шырока вядомымі з’яўляюцца катайконімы, утвораныя па мадэлі ‘аснова тапонімаў на цвёрды і мяккі зычны + -ец/-ац’: акрыёнец – в. Акрыёны, белінец – в. Беліны, сцяпец – в. Сцяпы.

Вынікі даследавання паказваюць, што ў сучаснай беларускай мове пры словаўтварэнні назваў жыхароў населеных пунктаў словаўтваральны тып з суфіксам -ец/-ац з'яўляецца найбольш прадуктыўным. Гэта пацвярджаецца і даследчыкамі В. А. Гуліцкай, М. А. Дарошкай, Л. В. Жураўскай, В. А. Купрэнкам, У. Ц. Піскуном, Т. М. Шчур, ва ўсходнеславянскіх мовах – В. А. Гарпінічам, А. А. Дзяменцьевым, Е. А. Земскай, В. А. Ніканавым, І. С. Улуханавым і інш.

Такім чынам, праведзены аналіз назваў асоб адносна месца жыхарства дазваляе заключыць, што станаўленне і развіццё адтапанімічных вытворных у сучаснай беларускай мове неразрыўна звязана з агульным працэсам развіцця яго лексіка-семантычнай і словаўтваральнай сістэм.

Літаратура

1. Троицкий, В. Н. Основные принципы описания словообразования / В. Н. Троицкий // Уч. записки Первого ЛГПИ иностранных языков. – Л., 1940. – Т. 1.
2. Виноградов, В. В. Словообразование и его отношение к грамматике и лексикологии / В. В. Виноградов // Исследования по русской грамматике: Избранные труды. – М.: Наука, 1975. – С. 166–220.
3. Беларуская граматыка: у 2 ч. – Мінск: Навука і тэхніка, 1986. – Ч. 1: Марфалогія. – 431 с.
4. Земская, Е. А. Понятие производности, оформленности и членности основ / Е. А. Земская // Развитие словообразования современного русского языка. – М., 1966. – С. 3–12.
5. Лопатин, В. Словообразовательный тип и способы словообразования / В. Лопатин, И. Улуханов // Русский язык в национальной школе. – 1969. – № 6. – С. 4–13.
6. Улуханов, И. С. О принципах описания значений словообразовательных мотивированных слов / И. С. Улуханов // Изв. АН СССР. Сер. литер. и языка. – М., 1970. – Т. 39. – Вып. 1. – С. 14–22.
7. Шакун, Л. М. Словаўтварэнне / Л. М. Шакун. – Мінск: Выш. школа, 1978. – 128 с.
8. Лемцюгова, В. П. Уласныя геаграфічныя назвы: Скланенне // Сучасная беларуская мова: Пытанні культуры мовы / В. П. Лемцюгова. – Мінск: Навука і тэхніка, 1973. – С. 84–111.